

УДК 342.7
DOI 10.31732/2708-339X-2026-20-A7

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО СУДУ В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТИВ

Скоморовський В.Б.,

доктор юридичних наук, професор
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна 30-32, Україна, 03113
e-mail: SkomorovskyVB@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1020-2322>

IMPLEMENTATION OF THE RIGHT OF ACCESS TO COURT IN UKRAINE THROUGH THE PRISM OF INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS

Skomorovskyi V.B.,

Doctor of Law Sciences,
Professor "KROK" University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: SkomorovskyVB@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1020-2322>

Анотація. У статті досліджено теоретико-правові та практичні аспекти реалізації права на доступ до суду в Україні крізь призму міжнародно-правових стандартів. Особлива увага приділяється формуванню міжнародних стандартів у сфері судового захисту, що закріплені у положеннях Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також у актах Ради Європи. Розкрито еволюцію підходів до розуміння права на доступ до суду у практиці Європейського суду з прав людини, який визначає його як практичне та ефективне право, а не формальну гарантію. У роботі проаналізовано вплив міжнародно-правових стандартів на формування національної системи судового захисту України, зокрема через конституційні положення та процесуальне законодавство. Визначено основні критерії ефективності реалізації права на доступ до суду, серед яких: реальність звернення до суду, відсутність надмірних процесуальних перешкод, фінансова доступність правосуддя, дотримання розумних строків та забезпечення рівності сторін у процесі. Підкреслено, що імплементація міжнародних стандартів має вирішальне значення для забезпечення ефективного функціонування судової системи. Обґрунтовано, що, попри наявність нормативного закріплення гарантій доступу до суду в Україні, їх практична реалізація потребує подальшого вдосконалення. Зокрема, це стосується усунення процесуальних і фактичних бар'єрів, підвищення ефективності судового розгляду та забезпечення реальної, а не формальної можливості звернення до судових установ. Особливу увагу приділено необхідності забезпечення реальної доступності правосуддя в умовах сучасних суспільних викликів, оскільки ефективний доступ до суду виступає однією з ключових гарантій реалізації принципу верховенства права як в міжнародній спільноті, так і в Україні. Водночас обґрунтовано, що подальше вдосконалення механізмів судового захисту та гармонізація національної правової системи з міжнародними стандартами є необхідною умовою зміцнення довіри суспільства до судової влади.

Ключові слова: право на доступ до суду, верховенство права, міжнародно-правові гарантії, Європейський суд з прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, судовий захист, правосуддя, права людини, воєнний стан.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 18.

Abstract. The article examines the theoretical, legal, and practical aspects of the implementation of the right of access to court in Ukraine through the prism of international legal standards. Particular attention is paid to the formation of international standards in the field of judicial protection enshrined in the provisions of the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as well as in the acts of the Council of Europe. The paper reveals the evolution of approaches to understanding the right of access to court in the practice of

the European Court of Human Rights, which defines it as a practical and effective right rather than a formal guarantee. The study analyzes the influence of international legal standards on the formation of the national system of judicial protection in Ukraine, particularly through constitutional provisions and procedural legislation. The main criteria for the effective implementation of the right of access to court are identified, including the actual possibility of applying to a court, the absence of excessive procedural barriers, the financial accessibility of justice, compliance with reasonable time limits, and the guarantee of equality of the parties in the proceedings. It is emphasized that the implementation of international standards is of crucial importance for ensuring the effective functioning of the judicial system. It is substantiated that, despite the existence of normative guarantees of access to court in Ukraine, their practical implementation still requires further improvement. In particular, this concerns the elimination of procedural and factual barriers, increasing the efficiency of judicial proceedings, and ensuring a real rather than formal opportunity to apply to judicial institutions. Particular attention is paid to the need to ensure genuine access to justice under contemporary social challenges, since effective access to court constitutes one of the key guarantees for the implementation of the rule of law both within the international community and in Ukraine. At the same time, it is argued that the further improvement of judicial protection mechanisms and the harmonization of the national legal system with international standards are necessary conditions for strengthening public trust in the judiciary.

Keywords: *right of access to a court, rule of law, international legal guarantees, European Court of Human Rights, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, judicial protection, justice, human rights, martial law.*

Formulas: *0, fig.: 0, tabl.: 0, ref.: 18.*

Постановка проблеми. Реалізація права на доступ до суду є фундаментальною передумовою забезпечення верховенства права та ефективного захисту прав і свобод людини. У сучасних умовах розвитку правової системи України особливого значення набуває узгодження національних механізмів доступу до суду з міжнародно-правовими стандартами, закріпленими, зокрема, у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, а також сформованими у практиці Європейського суду з прав людини. Ці акти визначають не лише формальне право особи на звернення до суду, а й установлюють вимоги щодо його реальної ефективності, доступності та справедливості.

Міжнародно-правові гарантії права на доступ до суду виступають ключовим орієнтиром для розвитку національного законодавства та правозастосовної практики. Вони зобов'язують державу забезпечити не лише інституційну можливість звернення до суду, а й усунення надмірних процесуальних, фінансових та організаційних бар'єрів. Водночас в Україні процес імплементації цих стандартів залишається складним, особливо в умовах сучасних викликів, пов'язаних із реформуванням судової системи та функціонуванням судів в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання права на доступ до суду та його міжнародно-правових гарантій активно досліджується у сучасній українській правовій науці. Зокрема, І. Д. Климкович у статті «Аналіз поняття “доступ до суду” у судовій практиці» розглядає це право як складову права на справедливий суд та підкреслює його взаємозв'язок із практикою Європейського суду з прав людини і положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1]. О. Р. Балацька у праці «Квінтесенція правової природи права на доступ до правосуддя у правовій системі держави» акцентує увагу на тому, що доступ до суду є ключовою гарантією реалізації принципу верховенства права та ефективного судового захисту [2]. С. Г. Кельбя у статті «Доступ до правосуддя як елемент правовладдя у сучасній демократичній державі» підкреслює, що доступ до правосуддя є індикатором ефективності функціонування судової системи та рівня демократичного розвитку держави [3]. Окреме значення мають дослідження В. П. Шибіко, зокрема праця «Міжнародні стандарти доступу до правосуддя у кримінальному процесі», у якій автор аналізує міжнародні стандарти доступу до правосуддя, закріплені у практиці Європейського суду з прав людини, та їх вплив на гарантії прав учасників кримінального провадження [4].

Узагальнюючи, слід зазначити, що науковці приділяють значну увагу як загальнотеоретичним, так і галузевим аспектам права на доступ до суду, однак комплексне дослідження міжнародно-правових стандартів у системному взаємозв'язку з національною правозастосовною практикою у даній сфері залишається недостатньо розробленим.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Попри наявність ґрунтовних наукових напрацювань, низка важливих аспектів досліджуваної проблематики залишається недостатньо розробленою. Зокрема, потребує подальшого наукового осмислення питання системного узгодження національного механізму забезпечення права на доступ до суду з міжнародно-правовими стандартами, закріпленими у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права та практиці Європейського суду з прав людини.

Недостатньо дослідженими залишаються також питання ефективності імплементації міжнародних гарантій у національну судову практику, зокрема щодо усунення процесуальних і організаційних бар'єрів доступу до правосуддя. Особливої уваги потребує аналіз функціонування цих гарантій в умовах сучасних викликів, пов'язаних із реформуванням судової системи України та дією воєнного стану, що об'єктивно впливає на реалізацію права на судовий захист.

Крім того, недостатньо дослідженим питанням є гармонізація підходів національних судів з усталеною практикою Європейського суду з прав людини щодо критеріїв «ефективного доступу до суду», що створює потребу у подальших комплексних наукових розробках у цій сфері.

Метою статті є дослідження особливостей реалізації права на доступ до суду в Україні крізь призму міжнародно-правових гарантій та визначення їх впливу на формування національних стандартів судового захисту.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи право на доступ до суду в Україні крізь призму міжнародно-правових гарантій, насамперед доцільно

звернутися до змісту міжнародних стандартів у сфері судочинства, які становлять концептуальну основу сучасного розуміння судового захисту прав людини. Такі стандарти сформувалися внаслідок тривалого історичного розвитку правових систем різних держав та відображають узгоджені підходи країн із усталеними демократичними традиціями щодо забезпечення ефективного судового захисту.

Міжнародні стандарти у сфері доступу до суду є результатом взаємодії національних правових систем та міжнародних механізмів захисту прав людини, у межах яких пріоритетне значення надається забезпеченню реального та ефективного судового захисту. Як зазначається у науковій літературі, саме міжнародні стандарти виступають базовим орієнтиром для формування та розвитку національних судових систем, визначаючи вимоги до справедливості, доступності та ефективності правосуддя [5, с. 7].

У цьому контексті міжнародно-правові стандарти набувають системоутворювального значення, оскільки не лише закріплюють мінімальні гарантії судового захисту, а й визначають напрями вдосконалення національного законодавства та судової практики. Відтак аналіз права на доступ до суду в Україні неможливий без урахування відповідних міжнародних підходів, які формують його зміст і обсяг.

Міжнародні стандарти права на доступ до суду сформувалися як результат еволюції універсальних і регіональних систем захисту прав людини та становлять комплекс взаємопов'язаних норм, спрямованих на забезпечення ефективного судового захисту. Базовим міжнародним актом у цій сфері є Загальна декларація прав людини, яка закріплює право кожної людини на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами (ст. 8) та право на справедливий і публічний розгляд справи незалежним і безстороннім судом (ст. 10) [6].

Подальша конкретизація цих положень відбулася у Міжнародному пакті

про громадянські і політичні права, ст. 14 якого гарантує право кожної особи на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону [7]. У цьому контексті доступ до суду набуває характеру не лише формальної можливості звернення до суду, а й реальної процесуальної гарантії, що передбачає ефективність судового захисту та рівність сторін у процесі.

Найбільш розвинене тлумачення права на доступ до суду сформовано у практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у межах застосування ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [8]. У справі *Golder v. United Kingdom* ЄСПЛ уперше прямо визнав, що право на справедливий судовий розгляд включає право на доступ до суду як його невід’ємний елемент [9]. Надалі у своїй практиці ЄСПЛ наголошував, що це право має бути «практичним і ефективним, а не теоретичним чи ілюзорним», що зобов’язує держави усувати як юридичні, так і фактичні перешкоди доступу до судового захисту.

Важливу роль у деталізації міжнародних стандартів відіграють також акти Ради Європи рекомендаційного характеру. Зокрема, Рекомендація Res (84) 5 Комітету Міністрів Ради Європи визначає принципи цивільного процесу, спрямовані на спрощення та підвищення ефективності доступу до суду [10]. Рекомендація Res (81) 7 передбачає комплекс заходів щодо полегшення доступу до правосуддя, включаючи процесуальні гарантії та організаційні механізми [11]. Рекомендація Res (93) 1 додатково акцентує увагу на необхідності забезпечення ефективного доступу до правосуддя для соціально вразливих категорій населення [12].

Окрім значення мають універсальні акти Організації Об’єднаних Націй (ООН). Так, Основні принципи незалежності судових органів закріплюють незалежність суду як ключову передумову реального доступу до суду, оскільки без незалежного суду неможливо забезпечити ефективний судовий захист [13].

Бангалорські принципи поведінки суддів (2002 р.) встановлюють стандарти суддівської етики, які безпосередньо впливають на рівень довіри до судової системи та, відповідно, на фактичну реалізацію права на звернення до суду [14].

У праві Європейського Союзу аналогічні підходи закріплені в Хартії основних прав Європейського Союзу, ст. 47 якої гарантує право на ефективний засіб правового захисту та справедливий суд [15]. Ця норма фактично консолідує європейський підхід до розуміння доступу до суду як невід’ємного елементу верховенства права.

Узагальнення наведених міжнародних стандартів свідчить, що право на доступ до суду в сучасному праворозумінні розглядається як комплексна гарантія, яка охоплює не лише можливість звернення до суду, а й вимоги до ефективності, реальності та справедливості судового розгляду. Такий підхід формує загальні орієнтири функціонування правосуддя та визначає критерії оцінки рівня забезпечення відповідного права на національному рівні.

Зазначений підхід Європейського суду з прав людини до розуміння права на доступ до суду знаходить свій прояв і конкретизацію у справах, що стосуються оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної влади. У цьому контексті право на доступ до суду слід розглядати як гарантовану можливість кожної особи звернутися до суду з метою захисту своїх прав у разі їх порушення з боку держави.

Зокрема, у сфері публічно-правових відносин це право передбачає можливість особи оскаржити рішення, дії або бездіяльність суб’єктів владних повноважень, якщо такі втручання впливають на реалізацію її прав та інтересів. Такий підхід узгоджується з положеннями ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які у тлумаченні ЄСПЛ охоплюють право на судовий контроль за діяльністю органів публічної влади.

Практика ЄСПЛ підтверджує, що особа, яка вважає, що застосовані до

неї заходи чи санкції є неправомірними, повинна мати реальну можливість оскаржити їх у судовому порядку. Так, у рішеннях у справах «Плахтеев та Плахтеева проти України» (2009 р.) [16] та «Меньшакова проти України» (2010 р.) [17] Суд наголосив на необхідності забезпечення ефективного доступу до суду у справах, пов'язаних із втручанням органів державної влади у права особи, підкресливши, що обмеження такого доступу не повинні порушувати саму сутність права на судовий захист.

Водночас ключового значення набуває не лише нормативне закріплення цих стандартів, а й особливості їх практичної реалізації у межах національної правової системи. Саме на етапі реалізації міжнародно-правові гарантії трансформуються у конкретні механізми судового захисту, що забезпечують реальну можливість особи звернутися до суду та ефективно відстояти свої права.

У цьому контексті національна правова система України імплементує зазначені стандарти через конституційні та процесуальні гарантії. Відповідно до ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на судовий захист його прав і свобод, що кореспондує з міжнародними зобов'язаннями держави [18]. Водночас практика застосування цих положень демонструє необхідність подальшого вдосконалення механізмів забезпечення реального доступу до суду.

Розвиток конституційних гарантій права на доступ до суду в Україні знаходить своє конкретне вираження у процесуальному законодавстві, яке визначає механізми його реалізації. Так, положення процесуальних кодексів України закріплюють право особи на звернення до суду за захистом своїх прав та інтересів, встановлюють вимоги до форми і змісту позовних заяв, а також визначають процедури їх розгляду. Водночас саме на рівні процесуального регулювання відбувається практичне поєднання національних норм із міжнародними стандартами, зокрема щодо забезпечення рівності сторін,

змагальності процесу та розумних строків розгляду справ.

Особливого значення в контексті реалізації права на доступ до суду набувають механізми, спрямовані на усунення фактичних перешкод звернення до суду. Йдеться, зокрема, про інститути безоплатної правової допомоги, процесуальні гарантії поновлення строків звернення до суду, а також можливість спрощених процедур розгляду окремих категорій справ. Такі інструменти відповідають підходам, сформованим у практиці ЄСПЛ, відповідно до яких доступ до суду має бути не лише формально гарантованим, а й реально здійсненим.

Разом із тим саме на рівні застосування процесуальних норм проявляється реальний стан реалізації права на доступ до суду, оскільки ефективність законодавчих приписів визначається не лише їх змістом, а й практикою їх використання. У цьому аспекті оцінка національного механізму забезпечення доступу до суду потребує подальшого аналізу з урахуванням міжнародних стандартів та підходів до розуміння ефективного судового захисту.

У цьому контексті оцінка ефективності реалізації права на доступ до суду в Україні потребує конкретизації його змістовних елементів, сформованих у практиці ЄСПЛ. Насамперед ідеться про фактичну можливість подання позовної заяви без надмірних формальних обмежень. Хоча процесуальне законодавство України чітко визначає вимоги до форми та змісту процесуальних документів, їх застосування на практиці інколи супроводжується надмірним формалізмом, що може ускладнювати доступ особи до судового розгляду справи по суті.

Окремим аспектом є дотримання розумних строків розгляду справ. Незважаючи на законодавче закріплення відповідних процесуальних гарантій, тривалість судового розгляду в окремих категоріях справ залишається значною, що фактично знижує ефективність судового захисту. У цьому сенсі своєчасність розгляду справи виступає не лише процесуальною вимогою, а й самостійним

елементом права на доступ до суду.

Важливим критерієм є також фінансова доступність правосуддя. Судовий збір та інші витрати, пов'язані із судовим провадженням, хоча й мають на меті забезпечення належного функціонування судової системи, у певних випадках можуть становити бар'єр для реалізації права на звернення до суду. У зв'язку з цим особливого значення набуває функціонування системи безоплатної правової допомоги як інструменту забезпечення рівного доступу до правосуддя.

Крім того, важливу роль відіграє фактична доступність суду, яка включає організаційні та технічні аспекти, зокрема можливість подання документів в електронній формі, участі у судових засіданнях дистанційно, а також територіальну доступність судових установ. У сучасних умовах ці фактори безпосередньо впливають на реалізацію права на доступ до суду.

У цьому контексті важливо підкреслити, що всі зазначені критерії ефективності реалізації права на доступ до суду формуються насамперед у межах міжнародно-правових стандартів, які мають визначальне значення для оцінки національних правових систем. Саме міжнародні гарантії, закріплені у положеннях Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та розвинуті у практиці ЄСПЛ, виступають критеріальною основою для визначення того, чи є доступ до суду реальним та ефективним, а не формальним.

Водночас національна правова система України не може розглядатися ізольовано від міжнародно-правового контексту, оскільки саме міжнародно-правові зобов'язання держави визначають стандарти організації та функціонування судового захисту. Відповідно, оцінка реалізації права на доступ до суду в Україні повинна здійснюватися крізь призму відповідності національних механізмів вимогам Конвенції та усталеній практиці ЄСПЛ.

Висновки. Узагальнення проведеного дослідження дозволяє дійти висновку, що право на доступ до суду у сучасному

міжнародному праві сформувалося як складна, багаторівнева гарантія, що є невід'ємним елементом права на справедливий суд. Його зміст розкривається через положення міжнародних універсальних та регіональних актів, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також через усталену практику Європейського суду з прав людини, яка закріплює підхід до необхідності забезпечення реального, практичного та ефективного доступу до судового захисту. У цьому контексті міжнародно-правові стандарти виступають базовою основою формування сучасного розуміння змісту зазначеного права.

Дослідження засвідчило, що Україна імплементує міжнародні стандарти доступу до суду через конституційні та галузеві механізми, зокрема положення ст. 55 Конституції України, процесуальне законодавство та інституційні гарантії судового захисту. Водночас практична реалізація цих положень демонструє, що ефективність доступу до правосуддя залежить не лише від нормативного закріплення, а й від якості правозастосування, організаційного забезпечення судової системи та усунення потенційних процесуальних і фактичних бар'єрів. У цьому сенсі значну роль відіграють правові позиції ЄСПЛ, які конкретизують стандарти доступу до суду та визначають критерії його ефективності.

Отже, міжнародно-правові стандарти права на доступ до суду виступають не лише зовнішнім орієнтиром, а й ключовим критерієм оцінки та вдосконалення національної судової системи України. Їх імплементация сприяє підвищенню рівня гарантування судового захисту та формуванню більш ефективного механізму реалізації прав і свобод людини. Подальший розвиток національного законодавства та судової практики має бути спрямований на забезпечення повної відповідності міжнародним стандартам, що передбачає усунення існуючих практичних перешкод та підвищення реальної доступності правосуддя.

Література:

1. Климкович І. Д. Аналіз поняття «доступ до суду» у судовій практиці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Т. 2. № 78. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286632> (дата звернення: 01.04.2026).
2. Балацька О. Р. Квінтесенція правової природи права на доступ до правосуддя у правовій системі держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 85. Ч. 1. С. 20–25. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/314906/305833> (дата звернення: 01.04.2026).
3. Кельба С. Г. Доступ до правосуддя як елемент правовладдя у сучасній демократичній державі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Т. 1. № 83. С. 59–64. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/308685/300249> (дата звернення: 01.04.2026).
4. Шибіко В. П. Міжнародні стандарти доступу до правосуддя у кримінальному процесі. *Вісник кримінального судочинства*. 2020. № 1–2. С. 86–101. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/146> (дата звернення: 01.04.2026).
5. Мінка Т. П. Міжнародні стандарти доступу до правосуддя окремих категорій осіб з інвалідністю: проблеми правозастосування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. Т. 34 (73). № 5. С. 7–11. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/5_2023/2.pdf (дата звернення: 01.04.2026).
6. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 01.04.2026).
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 01.05.2026).
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 01.04.2026).
9. European Court of Human Rights. *Case of Golder v. The United Kingdom, Judgment of 21 February 1975*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO0591> (дата звернення: 01.04.2026).
10. Council of Europe. *Recommendation Rec (81) 7 of the Committee of Ministers to Member States on Measures Facilitating Access to Justice*, 1981. URL: <https://rm.coe.int/16804f76f7> (дата звернення: 01.04.2026).
11. Council of Europe. *Recommendation Rec (84) 5 of the Committee of Ministers on Principles of Civil Procedure Designed to Improve the Functioning of Justice*, 1984. URL: <https://rm.coe.int/16804f76d5> (дата звернення: 01.04.2026).
12. Council of Europe. *Recommendation Rec (93) 1 on Effective Access to the Law and to Justice for the Very Poor*, 1993. URL: <https://rm.coe.int/16804f7b14> (дата звернення: 01.04.2026).
13. United Nations. *Basic Principles on the Independence of the Judiciary*, adopted 1985. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary> (дата звернення: 01.04.2026).
14. *Bangalore Principles of Judicial Conduct*, 2002. URL: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf (дата звернення: 01.05.2026).
15. *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, 2000. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (дата звернення: 01.04.2026).
16. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Плахтєєв та Плахтєєва проти України» (заява № 20347/03) від 12.03.2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_471 (дата звернення: 01.04.2026).
17. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Меньшакова проти України» (заява № 377/02) від 08.04.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_766 (дата звернення: 01.04.2026).
18. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.04.2026).

References:

1. Klymkovych I. D. Analiz poniattia «dostup do sudu» u sudovii praktytsi. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*. 2023. T. 2. № 78. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286632> (data zvernennia: 01.04.2026).
2. Balatska O. R. Kvintesentsiia pravovoi pryrody prava na dostup do pravosuddia u pravovii systemi derzhavy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*. 2024. Vyp. 85. Ch. 1. S. 20–25. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/314906/305833> (data zvernennia: 01.04.2026).
3. Kelbia S. H. Dostup do pravosuddia yak element pravovladdia u suchasni demokratychnii derzhavi. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*. 2024. T. 1. № 83. S. 59–64. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/308685/300249> (data zvernennia: 01.04.2026).
4. Shybiko V. P. Mizhnarodni standarty dostupu do pravosuddia u kryminalnomu protsesi. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. 2020. № 1–2. S. 86–101. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/146> (data zvernennia: 01.04.2026).

5. Minka T. P. Mizhnarodni standarty dostupu do pravosuddia okremykh katehorii osib z invalidnistiu: problemy pravozastosuvannia. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: yurydychni nauky*. 2023. T. 34 (73). № 5. S. 7–11. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/5_2023/2.pdf (data zvernennia: 01.04.2026).

6. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10 hrudnia 1948 roku. Ofitsiinyi vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (data zvernennia: 01.04.2026).

7. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava vid 16 hrudnia 1966 roku. Ofitsiinyi vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (data zvernennia: 01.05.2026).

8. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod : ratyfikovano Zakonom Ukrainy № 475/97-VR vid 17 lypnia 1997 roku. Ofitsiinyi vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (data zvernennia: 01.04.2026).

9. European Court of Human Rights. *Case of Golder v. The United Kingdom*, Judgment of 21 February 1975. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO0591> (data zvernennia: 01.04.2026).

10. Council of Europe. *Recommendation Rec (81) 7 of the Committee of Ministers to Member States on Measures Facilitating Access to Justice*, 1981. URL: <https://rm.coe.int/16804f76f7> (data zvernennia: 01.04.2026).

11. Council of Europe. *Recommendation Rec (84) 5 of the Committee of Ministers on Principles of Civil Procedure Designed to Improve the Functioning of Justice*, 1984. URL: <https://rm.coe.int/16804f76d5> (data zvernennia: 01.04.2026).

12. Council of Europe. *Recommendation Rec (93) 1 on Effective Access to the Law and to Justice for the Very Poor*, 1993. URL: <https://rm.coe.int/16804f7b14> (data zvernennia: 01.04.2026).

13. United Nations. *Basic Principles on the Independence of the Judiciary*, adopted 1985. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary> (data zvernennia: 01.04.2026).

14. *Bangalore Principles of Judicial Conduct*, 2002. URL: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf (data zvernennia: 01.05.2026).

15. *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, 2000. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (data zvernennia: 01.04.2026).

16. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Plakhtieiev ta Plakhtieieva proty Ukrainy» (zaiava № 20347/03) vid 12.03.2009 roku. Ofitsiinyi vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_471 (data zvernennia: 01.04.2026).

17. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Menshakova proty Ukrainy» (zaiava № 377/02) vid 08.04.2010 roku. Ofitsiinyi vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_766 (data zvernennia: 01.04.2026).

18. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR. Ofitsiinyi vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 01.04.2026).

Стаття надійшла до друку 08 квітня 2026 року